

«مطالعات جامعه‌شناسی»

سال ششم، شماره بیست و دوم، بهار ۱۳۹۳

ص ۱۲۲-۱۰۹

بررسی عوامل اجتماعی موثر بر احساس امنیت اجتماعی (مورد مطالعه دانشجویان دختر دانشگاه‌های شهر جهرم)

ابوالقاسم مصلی نژاد^۱

دکتر فخرالسادات پیلتن^۲

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۴/۳/۲۲

تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۱۳۹۴/۸/۱۹

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی عوامل اجتماعی موثر بر احساس امنیت اجتماعی با روش تحقیق پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان دختر دانشگاه‌های شهر جهرم می‌باشد که با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۳۷۲ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب شده‌اند. داده‌های لازم با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای تصادفی جمع‌آوری شد و پایایی و اعتبار پرسش‌ها سنجش شد و با روش‌های آمار توصیفی و استنباطی ارتباط هر یک از متغیرها با احساس امنیت اجتماعی سنجش و تجزیه و تحلیل گردید. نتایج نشان می‌دهد که بین بومی بودن و غیربومی بودن دانشجویان و نوع دانشگاه با احساس امنیت اجتماعی تفاوت معناداری وجود دارد. نتایج آزمون همبستگی پیرسون بیانگر رابطه معنادار بین وضعیت دانشگاه، شایعه‌پراکنی و مشارکت اجتماعی به عنوان متغیرهای مستقل با احساس امنیت اجتماعی است. براساس داده‌های رگرسیونی متغیرهای وضعیت دانشگاه، شایعه‌پراکنی، مشارکت اجتماعی و بومی و غیربومی بودن با ضریب تعیین ۰/۲۴۲ بر امنیت اجتماعی تاثیر دارند.

واژگان کلیدی: احساس امنیت اجتماعی، وضعیت دانشگاه‌ها، شایعه‌پراکنی و مشارکت اجتماعی.

مقدمه

یکی از نیازهای مهم بشری که بعد از رفع نیازهای فیزیولوژیک از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است امنیت می‌باشد. ضرورت وجود امنیت در تمامی جوامع عامل شکل‌گیری نهادها و سازمان‌های عریض و طویل امنیتی و نیروی انتظامی است. امنیت اجتماعی مقوله پیچیده‌ای است که توسعه و تعالی هر جامعه را تحت تاثیر قرار می‌دهد. بدون تردید هیچ عنصری برای پیشرفت، توسعه و تکامل جامعه و همچنین

۱. دانش‌آموخته کارشناسی‌ارشد جامعه‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس - ایران.

E-mail: mosallanejad289@gmail.com

۲. دکتری جامعه‌شناسی، گروه علوم اجتماعی؛ دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس - ایران. E-mail: sadatpiltan@yahoo.com

شکوفایی استعدادها، مهم‌تر از عنصر احساس امنیت و تامین آرامش در جامعه نیست. به عبارتی توسعه اجتماعی، خلاقیت و فعالیت مطلوب بدون احساس امنیت امکان‌پذیر نخواهد بود. بنابراین توجه به احساس امنیت اجتماعی از نظر برخی کارشناسان پر اهمیت‌تر از وجود امنیت اجتماعی است.

احساس امنیت در اشکال مختلف خود اعم از احساس امنیت فردی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، جانی و ... یکی از آرمان‌های اساسی و هم‌چنین یکی از حقوق اساسی مردم هر جامعه می‌باشد. اصولاً احساس امنیت اجتماعی ضامن سازگاری و تعادل اجتماعی است و بدون آن نظم اجتماعی مختل می‌شود. زیرا امنیت قبل از این که در تقابل با خطرها و تهدیدها باشد و یا دستیابی به فرصت‌ها و منافع را ملاک قرار دهد به پیشگیری و پیش‌بینی نظر دارد. بنابراین عوامل متعدد اجتماعی بر احساس امنیت اجتماعی مترتب می‌باشد که قابل بررسی می‌باشد.

بدون تردید هرگاه اضطراب و ترس بر افراد جامعه مستولی شود، تهدیدی اساسی برای توسعه پایدار و سلامت اجتماعی است. عدم احساس امنیت می‌تواند زندگی روزمره را مختل نماید و مانع بزرگی برای رسیدن به آرمان اجتماعی و فردی باشد و در نتیجه هزینه‌های گزافی بر جامعه تحمیل خواهد کرد. احساس ناامنی پیامدهای جبران‌ناپذیری همانند آسیب‌های اجتماعی، انحراف‌های اخلاقی، مهاجرت‌ها و نابهنجاری‌های اجتماعی را به وجود خواهد آورد و در نهایت جامعه را به فضایی نفرت‌انگیز مبدل می‌سازد.

احساس ناامنی در درازمدت اثرهای نامطلوبی بر کیفیت زندگی و بهره‌وری اقتصادی و اجتماعی افراد می‌گذارد. از طرفی گروه‌های خاصی در جامعه از جمله زنان در صورت عدم احساس امنیت، آسیب‌پذیرتر خواهند بود، به ویژه دانشجویان دختر که ممکن است از شهر یا استان دیگری به قصد ادامه تحصیل آمده باشند، فضای ناامن می‌تواند بر سلامتی روانی و موفقیت تحصیلی آن‌ها اثرهای چشمگیری داشته باشد. بدین ترتیب چنان‌چه در عرصه‌های عمومی تهدید، نگرانی و ترس جایگزین احساس امنیت شود، هرج و مرج جامعه را فرا می‌گیرد و انسجام اجتماعی را مخدوش می‌کند. بنابراین احساس امنیت اجتماعی عمده‌تأ مبتنی بر عوامل اجتماعی و فرهنگی است، لذا این پرسش مطرح می‌شود که چه عواملی بر احساس امنیت دانشجویان دختر شهر جهرم موثر است؟ وضعیت احساس امنیت در جامعه هدف چگونه است؟

از آن‌جا که احساس امنیت اجتماعی از جمله پدیده‌های قابل توجهی است که از جایگاه و موقعیت برجسته‌ای برخوردار بوده و تولید و تامین آن و هم‌چنین پایدارسازی آن نیازمند مقدمه و زمینه‌های نسبتاً پیچیده‌ای است و قاعدتاً زوال آن نیز تحت تاثیر زمینه‌ها و متغیرهای متفاوتی است، شناخت و بررسی آن الزام می‌یابد. بعلاوه دانشجویان قشر عظیمی از جوانان را تشکیل می‌دهند و عموماً از اعتماد به نفس کمتری نسبت به میانسالان برخوردارند، بنابراین شناسایی عوامل تامین احساس امنیت اجتماعی برای این گروه از پیش‌شرط‌های اساسی در جهت برنامه‌ریزی و توسعه اجتماعی است که قاعدتاً اهمیت بررسی

احساس امنیت را نشان می‌دهد. لذا هدف اساسی مقاله حاضر بررسی و شناخت عوامل اجتماعی موثر بر احساس امنیت اجتماعی است.

در این راستا پژوهش‌های متعددی انجام شده که در این جا به سه مورد اکتفا می‌شود. پژوهشی تحت عنوان عوامل اجتماعی و اقتصادی موثر بر احساس امنیت اجتماعی صورت گرفته که در این تحقیق احساس امنیت اجتماعی به سه بعد امنیت جانی، امنیت مالی و امنیت سیاسی تقسیم گردیده است. در چارچوب نظری از تئوری‌های تالکوت پارسنز و نظریه‌های مربوط به حوزه مطالعه‌های امنیت باری بوزان و ال ویور استفاده شده است. روش تحقیق پیمایشی و جامعه آماری ساکنین ۱۶ ساله و بالاتر شهر اهواز با حجم نمونه ۶۰۰ نفر و با شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انجام شده است.

مهم‌ترین نتایج حاصله بیانگر رابطه معنادار بین متغیرهای گرایش به مشارکت در تامین امنیت، تلقی از عملکرد پلیس و پایگاه اجتماعی - اقتصادی به صورت مستقیم و متغیر احساس محرومیت نسبی به طور معکوس بر احساس امنیت اجتماعی می‌باشد. متغیرهای تلقی از عملکرد قانون و جنسیت، تنها بر بعد امنیت جانی اثرگذار بوده است (عبدالحسین نبوی و دیگران، ۱۳۸۹).

پژوهش دیگری تحت عنوان بررسی نقش سرمایه اجتماعی بر امنیت اجتماعی در بین زنان و مردان ۱۸ تا ۴۵ سال شهر جهرم به روش پیمایشی با حجم نمونه ۴۱۰ نفر و به شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای تصادفی انجام شده است. در این پژوهش میزان اعتبار و روایی پرسش‌ها نیز مورد سنجش قرار گرفته و به تئوری‌گیدنز و ولکاک و نارایان پرداخته‌اند. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که تفاوت معناداری بین سطح تحصیل و امنیت اجتماعی وجود دارد. هم‌چنین رابطه معناداری بین تعداد فرزندان، سرمایه اجتماعی درون گروهی و مشارکت اجتماعی با امنیت اجتماعی وجود دارد. بر اساس داده‌های رگرسیونی، متغیرهای پیوند خانوادگی، مشارکت اجتماعی و گروه‌گرایی بر امنیت اجتماعی تاثیرگذار بوده‌اند (پیلتن و دیگری، ۱۳۹۳).

در بین مطالعه‌های موجود در خارج از کشور به مطالعه اسنادی و آمار منتشر شده توسط سازمان حقوق بشر و سایر منابع رسمی، تحت عنوان مشروعیت و امنیت در کشورهای عربی مانند مصر، الجزایر، عراق، لیبی و عربستان سعودی در فاصله سال‌های ۱۹۸۹ تا ۱۹۹۶ توجه می‌شود. یافته‌ها نشان می‌دهد که در میان کشورهای بررسی شده، عربستان سعودی بیشترین میزان امنیت اجتماعی و مشروعیت را داراست. دو کشور مصر و لیبی با وجود تفاوت در ساختار سیاسی خود، رتبه دوم دارند. الجزایر به علت جنگ‌های داخلی و عراق به علت جنگ دوم خلیج فارس به ترتیب مقام چهارم و پنجم را به خود اختصاص داده‌اند (کامل‌السعید، ۱۳۸۱).

از آن جا که امنیت در لغت به معنای رهایی از خطر، آسیب، تشویش، اضطراب، هراس، ترس، نگرانی یا وجود آرامش، اطمینان، آسایش، اعتماد، تامین، ضامن و حایل است (ماندل، ۱۳۷۹: ۴۴) و عموماً انسان‌ها متمایل هستند که زندگی اجتماعی خود را کنترل کنند (وبستر، ۱۳۸۰: ۱۱۳-۱۱۶)، لذا امنیت

قبل از آن که برای مقابله و مبارزه با خطرها و تهدیدها و یا برای کسب منافع و دستیابی به فرصت‌ها مورد توجه قرارگیرد، در جامعه‌شناسی به پیشگیری و پیش‌بینی بیشتر التفات دارد تا بتواند زمینه آسایش خاطر متداومی را رقم زند (Inoguchi, 2003: 105-123).

بنابراین امنیت با استفاده از تدابیر و تمهیدهای لازم می‌تواند تضمین و تامین‌کننده زندگی مردم باشد. بنابراین امنیت به عنوان مأمونی برای زندگی تلقی می‌شود و پيله حمایتی و محافظتی است که موجب آسودگی خیال و خاطر جمعی می‌شود (Convers, 2008: 156-182).

امنیت اجتماعی با دو بعد عینی و ذهنی قابل بررسی می‌باشد که بعد عینی امنیت اجتماعی، مشمول ایجاد شرایط و موقعیت ایمن برای افراد جامعه می‌باشد. این بعد از امنیت به کمیت جرایم، آسیب‌ها و ناهنجاری‌های اجتماعی در جامعه مربوط می‌شود، که با تغییر در میزان آن‌ها، امنیت جامعه نیز تغییر می‌کند. به علاوه امنیت اجتماعی عینی در معنای گسترده خود فضایی را در بر می‌گیرد که فرد تصویری روشن و امیدوارکننده‌ای از زندگی خود، خانواده و جامعه‌اش در زمان حال و آینده داشته باشد.

اما در بعد ذهنی احساس امنیت به عنوان پدیده‌ای روان‌شناختی - اجتماعی محسوب می‌شود، که دارای ابعاد گوناگونی است. عموماً این احساس ناشی از تجربه‌های مستقیم و غیرمستقیم افراد از شرایط و اوضاع محیط پیرامونی دارد که افراد به صور گوناگون آن را تجربه می‌کنند. منابع تامین‌کننده احساس امنیت برای آحاد و گروه‌های مختلف نیز متفاوت از همدیگر است که این منابع در سطوح مختلف اثرگذار می‌باشد (سلیمی و دیگری، ۱۳۸۰: ۵۸۱). بدین‌سان در بعد ذهنی، امنیت ارتباط مستقیمی با ذهنیت و ادراک مردم یک‌جامعه دارد، به طوری که اگر مردم احساس کنند که شرایط امنیت در جامعه مطلوب نیست در گام اول عدم امنیت به صورت یک واقعیت ذهنی مطرح می‌شود و سپس به صورت ناخودآگاه برخی آثار بیرونی آن در جامعه مشهود می‌گردد. بسیاری از کارشناسان بر این عقیده‌اند که خدشه به احساس امنیت بسیار خطرناک‌تر از ناامنی واقعی است. همواره وقوع جرم با پدیده ناامنی ممکن است یکی دو قربانی داشته باشد، اما همین حادثه ممکن است هزاران نفر را بترساند و شیوه زندگی و طرز تفکر آن‌ها را تغییر دهد. احساس ناامنی می‌تواند عوارض و ضایعه‌های روان‌شناختی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و حتی سیاسی برجای گذارد (خلیلی، ۱۳۸۱: ۴۲۸).

بنابراین احساس ناامنی تأثیرهای روان‌شناختی گسترده‌ای همانند اضطراب، بی‌اعتمادی، احساس بیگانگی، انزوا و نارضایتی از زندگی ایجاد می‌کند و در درازمدت کیفیت زندگی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. هم‌چنین ممکن است انسان‌هایی که دچار عدم احساس امنیت اجتماعی هستند، برای مقابله با ترس خود و اجتناب از قربانی شدن از مکان‌های معین و افراد غریبه و بیگانه دوری کنند و در نتیجه فعالیت‌های اجتماعی آن‌ها محدود می‌شود.

به هر حال امنیت یعنی فقدان عوامل تهدیدکننده فرد، به عبارت دیگر افراد در شرایطی امنیت دارند که عوامل تهدیدکننده مثل تهدید جسمانی، روانی و بی‌نظمی وجود نداشته باشد. هرگاه افراد در ذهن خود به این نتیجه برسند که مورد تهدید قرار نمی‌گیرند و امنیت دارند، احساس امنیت به وجود می‌آید و در این راستا حتی ممکن است این احساس با امنیت و ایمنی هم تناسبی نداشته باشد (احمدی، ۱۳۸۵: ۲۷۳).

امنیت با رویکردهای مختلفی بررسی شده است که به طور کلی می‌توان به دو رویکرد سلبی (منفی) و رویکرد ایجابی (مثبت) اشاره کرد. رویکرد سلبی بیشتر به ارزش‌های عینی بها می‌دهد و به رهیافت دولت‌محور و قدرت‌محور مشهور شده است. مطابق این رویکرد، امنیت، وضعیتی است که توسط قدرت برای صیانت مردم در قبال تهدید بیرونی تاسیس می‌شود (افتخاری، ۱۳۸۲: ۱۵). اما در رویکرد ایجابی به عنوان عدم تهدید تعریف نمی‌شود، بلکه با وجود تهدید در سطح جامعه، وجود شرایط مطلوب برای تحقق اهداف و درخواست‌های اجتماعی مد نظر قرار می‌گیرد. در این گفتمان امنیت به نوعی ماهیتی است که در جامعه باید توسط خود شهروندان جامعه ایجاد گردد. بر این اساس جامعه بایستی به مرحله قابل قبولی از آگاهی و تحصیل و دانش رسیده باشد، که بتواند از منافع جمعی حراست و نگهداری کند. به عبارتی امنیت، توانایی و شرایط عینی را در بر می‌گیرد که در آن بستر می‌توان به منافع همگانی دست یافت. بر این اساس جامعه‌ای که در عین درگیر نبودن با تهدید خارجی یا داخلی، توان لازم را برای دستیابی به منافع جمعی‌اش نداشته باشد، امنیت ندارد و ناامن گفته می‌شود.

وجه غالب امنیت ایجابی ناشی از ظرفیت بهره‌مندی از فرصت‌ها و تضمین منافع و ارزش‌ها است. در واقع این تعریف برنگرش ذهنی و تفسیرگرایانه از خطرهای غیرمادی مبتنی است و خطرهایی چون اجبار، تحمیل، تبعیض و هراس، مانع ترقی و پیشرفت محسوب می‌شود و به تحقق آرامش و اطمینان لطمه وارد می‌کند. لذا امنیت اجتماعی در بستر جامعه، نیازمند توانایی‌های نرم‌افزاری است که بتوان با این توان‌مندی‌های نرم‌افزاری، توان مقابله با انواع خطرها را داشت. در جامعه مدرن هرچه استفاده از ابزارهای معرفتی و اطلاعاتی از سوی نهادهای آموزشی و ارتباط‌های جمعی بیشتر در اختیار شهروندان قرار گیرد و هم‌چنین سازوکارهای درونی کردن و جامعه‌پذیری به عنوان مکانیسم‌های اصلی تحقق امنیت اجتماعی در بعد ایجابی بیشتر در جامعه ارتقاء داده شود، امنیت اجتماعی بیش از پیش بسترسازی خواهد شد (نویدینا، ۱۳۸۸: ۲۸-۲۷). امروزه باور و عملکرد انسان‌های مدرن با عقلانیت تنیده شده و کمتر کسی تمایلی به کسب تجربه حوادث و رویدادهایی که عنان گسیخته باشد دارد، بلکه خواهان سکان‌داری کشتی حیات خود هستند (دریفوس، ۱۳۷۶: ۳۵۳-۳۴۳). مردم تمایل دارند آن‌چه که موجب ناخشنودی زندگی اجتماعی می‌شود را تحت کنترل خود در آورده و تمهیدهای لازم برای پیشگیری از عوامل مخل امنیت را فراهم نمایند. در این راستا وجود قدرتی که بتواند در مقابل تهدیدها توان لازم را داشته باشد الزام می‌یابد و حفظ امنیت با به کارگیری نرم‌افزارهای خاص و ابزارهای متعدد میسر می‌شود (وایت و دیگران، ۱۳۸۱: ۲۶-۱۹). بدون تردید استفاده از ابزار زور و قدرت در جامعه مدرن امروز کارساز نخواهد بود، زیرا نهادهای آموزشی و

وسایل ارتباط جمعی به عنوان مکانیسم‌های اصلی جامعه‌پذیری توان تحقق بخشیدن به امنیت ایجابی را دارا هستند (ساندرز، ۱۳۸۰: ۴۹-۲۸۷). بنابراین امنیت نه تنها مقوله‌ای فیزیکی و عینی بلکه روانی و ذهنی نیز محسوب می‌شود. بهره‌گیری از امنیت سخت‌افزاری منجر به استحکام، استواری، قطعیت و رهایی از خطرهای ملموس و عینی چون مرگ و میر و جنگ می‌شود و امنیت نرم‌افزاری مایه آرامش، اطمینان خاطر، انعطاف‌پذیری و ظرفیت‌سازی می‌گردد (پیلتن و دیگری، ۱۳۹۳: ۱۲۲).

از آن‌جا که امنیت دارای دو عنصر اساسی تهدید و فرصت است و برقراری امنیت منوط به رهایی نسبی از تهدید و بهره‌گیری بهینه از فرصت‌هاست (خلیلی، ۱۳۸۱: ۴۲۱)، لذا برای بقا و تکامل نیاز به احساس امنیت اجتماعی محسوس و الزامی است. مهم‌ترین پدیده اجتماعی برای حفظ امنیت و احساس آن توسل به عوامل اجتماعی و فرهنگی در جامعه می‌باشد. احساس امنیت اجتماعی مبنایی برای عضویت گروهی بزرگ همانند ملت است که با این تعلق هویت گروهی سازمان‌دهی شده و انسجام اجتماعی را در فضای مساعدی تجلی پیدا می‌کند (بوزان، ۱۳۷۸: ۳۴). یکی از مهم‌ترین عوامل اتحاد و انسجام اجتماعی در تفکر اغلب جامعه‌شناسان و از جمله گیدنز امنیت اجتماعی است. از نظر گیدنز اعتماد و مخاطره در طول تاریخ بشر وجود داشته و قاعدتاً در جوامع مدرن نیز هویداست. مولفه‌هایی چون خطر و امنیت، مفاهیم متضادی هستند که جنبه تعارض‌آمیز مدرنیته را نشان می‌دهند و بر جنبه‌های مختلف زندگی افراد موثر می‌باشند. امروزه تنیدگی بیش از پیش جوامع محلی و جهانی، امنیت را به شیوه‌ای متفاوت نشان می‌دهد. گیدنز تأکید می‌کند که برای درک ضرورت توجه به امنیت، نخست باید به سیمای مخاطره‌آمیز خاص مدرنیته نگاه دقیق‌تری انداخت، همان سیمایی که او جهانی شدن مخاطرها نامیده است. به خطرهایی که تعداد انبوهی از انسان‌ها را در کره زمین تحت تاثیر قرار می‌دهد، همانند دگرگونی در تقسیم کار جهانی یا آلودگی زیست‌محیطی یا تولید غذاها با آلودگی‌های شیمیایی که در سرنوشت میلیون‌ها انسان موثر می‌باشد (نویدینا، ۱۳۸۸: ۳۳-۳۴). به زعم گیدنز، هرگاه مخاطرها به حداقل کاهش یابد و تعادل و اعتماد در جامعه پدیدار شود، امنیت نمایان می‌شود. امنیت از نظر گیدنز در فضای واقعی و تجربی خلق می‌شود و مستلزم داشتن تعامل‌های اجتماعی چه در سطح جهانی و چه در سطح خانوادگی است (گیدنز، ۱۳۷۷: ۴۴). به زعم گیدنز امنیت فردی یا اجتماعی زمانی مخدوش می‌شود که خطری فرد یا جامعه را تهدید کند. وی معتقد است که امنیت به مثابه مصونیت در مقابل خطر می‌باشد و این دو مولفه در واقع دو روی یک سکه می‌باشند. گیدنز به بررسی امنیت وجودی به عنوان صوری از امنیت در مقابله با مخاطره‌های نهادهای مدرنیته می‌پردازد.

امنیت وجودی از نظر گیدنز توان پاسخگویی خودآگاه و ناخودآگاه برای پرسش‌هایی است که در طول زندگی برای همه انسان‌ها همواره مطرح می‌شود، می‌باشد، به عبارتی اطمینانی که افراد برای تکوین شخصیت و هویت با توجه به دوام محیط‌های اجتماعی و مادی پیرامون خود دارند (نویدینا، ۱۳۸۸: ۳۴-).

۳۳). با توجه به این که زمان و مکان دارای اهمیت هستند (ریترز، ۱۳۷۳: ۵۱۴). به زعم گیدنز برقراری روابط دوستانه و توانایی پذیرش نظرهای دیگران و مباحثه و دراین راستا چانه‌زنی بر سر مسائلی که سبب حل اختلافات شده و تصمیم‌گیری متناسبی صورت گیرد اولویت دارد (گیدنز، ۱۳۷۸: ۱۴۱). زیرا اعتماد به دیگران نیاز روانی هر انسانی است که با نوعی عاطفه روانی در محیط آشنای اجتماعی و مادی با نمایان ساختن محبت و سعه صدر تلفیق می‌شود (گیدنز، ۱۳۷۷: ۱۱۴) و این مستلزم وجود صداقت در کنش‌های متداوم است. بدون تردید وجود صمیمیت در روابط با افراد دلسوز و پشتیبان، ناکامی‌ها را کاهش می‌دهد و زمینه دستیابی به مفاهیم و سهیم شدن افراد در عواطف و تجربه‌های دیگران را فراهم می‌سازد. زیرا همکاری صمیمانه، تعهد را به وجود می‌آورد و در نقطه مقابل عدم وجود روابط صمیمانه، کشمکش متداوم و موج‌های ویران‌کننده ایجاد می‌کند (نویدینا، ۱۳۸۸: ۳۷) که این‌گونه رفتارها عامل کاهش امنیت در جامعه است.

بدین ترتیب بر اساس نظریه‌های گیدنز در اولین نکته امنیت به خودی خود قابل تعریف نیست و بر اساس وجود یا عدم خطر قابل تعریف می‌باشد و در دومین نکته امنیت یک فرایند زمانی است که طی زمان، شکل می‌گیرد و در هر لحظه بر اساس برآورد خطر تغییر می‌کند. سومین نکته وجه ذهنی و فکری امنیت در جهان مدرنیته بسیار مهم‌تر از وجه عینی امنیت است. چراکه بسیاری از خطرهای به یمن تکنولوژی به کنترل درآمده‌اند و بسیاری خطرهای جدید نیز مانند مخاطره‌های زیست‌محیطی یا جنگ هسته‌ای قابل پیش‌بینی و کنترل نیستند. بنابراین آنچه در این گردونه مدرنیته، از دست انسان بر می‌آید تضمین سلامت امنیت روحی و روانی می‌باشد که با تشکیل هویت مطلوب در سایه امنیت وجودی میسر است. چهارمین نکته این که در جهان مدرن که بسیاری از وجوه زندگی انسان از تعلق به محیط و محله، آزاد است اما نیاز انسان به خانواده همچنان باقی است و خانواده هنوز به عنوان بنیادی‌ترین نهاد در جامعه به نقش آفرینی می‌پردازد. پنجمین نکته، گیدنز امنیت وجودی را به عنوان بعد اساسی امنیت در نظر می‌گیرد. امنیت وجودی که ضمن اطمینان به شناخت‌ها، هستی‌شناسی فرد را سامان می‌بخشد، پایه و بنیان وجود آدمی را در می‌نوردد. به اعتقاد گیدنز برخورداری از چنین امنیتی، تکیه‌گاه و بنیان سایر وجوه امنیت را تشکیل خواهد داد. به طوری که داشتن شخصیت و هویتی استوار و بدون تزلزل شرط اول برای مقابله با سایر خطرهای خواهد بود و بالعکس شخصیتی مضطرب و مشوش با وجود شرایط متقن و مطمئن از آرامش و اعتماد، بی‌بهره است. در ششمین نکته گیدنز سعی کرده است به اعتماد و امنیت، وجوه عینی بیخشد ولی در نهایت بر اهمیت بعد ذهنی تاکید فراوان می‌کند. به طوری که او سیاست زندگی را نیز در همین جهت دانسته و از شیوه زندگی و سیاست زندگی به عنوان دو وجه متفاوت حیات انسان نام می‌برد. وی شیوه زندگی را همان الگوی مصرفی می‌داند که جامعه مدرن پیش‌روی انسان نهاده است و با مصرف هر چه بیشتر کالاها و دریافت خدمات به منزلت اجتماعی بالاتری نایل می‌شود.

اما سیاست زندگی از داستان تحقق انسان حکایت می‌کند، یعنی انسان در چه راه و به چه شیوه‌ای خود را تعریف و تحقق می‌بخشد. سیاست زندگی که بر زندگی به شیوه دل‌خواه تاکید می‌کند، باعث رضایت می‌شود و خشنودی انسان را به همراه می‌آورد (نویدینیا، ۱۳۸۸: ۴۱-۴۳). بنابراین گیدنز برای جوامع مختلف که از سطوح مختلف مدرنیته بهره‌مند هستند، دو وجه زندگی را در ادامه دو وجه از امنیت طرح می‌نماید. وی در وجه عینی شیوه زندگی به گونه‌ای که جامعه مدرن تعریف کرده قرار دادن امکان زندگی برای تمامی افراد می‌باشد. به طوری که در این جامعه افراد از سطح قابل قبولی برای گذران زندگی و انتخاب شیوه زندگی بهره‌مند هستند. اما در بحث امنیت ذهنی که معطوف به خشنودی و رضایت فرد از خویش می‌باشد، فرد با نحوه انتخاب راه و روش زندگی خود می‌تواند به آن دست یابد، یعنی فرد همان‌گونه که دوست دارد زندگی می‌کند. برای این دو وجه از زندگی تعامل‌های متناسب، حرف اول را می‌زند و به زعم گیدنز وجود احساسات گرم، عاطفی و صمیمی عامل محافظی است که انسان‌ها را از بسیاری تشویش‌ها و اضطراب‌ها رهایی می‌بخشد و احساس امنیت را به ارمغان می‌آورد، زیرا احساس امنیت در زمان کنونی نیاز واقعی بشر است. در این پژوهش متغیر مستقل عوامل اجتماعی با مولفه‌هایی همانند مشارکت اجتماعی، بومی یا غیربومی بودن دانشجوی، نوع دانشگاه، وضعیت دانشگاه و شایعه‌پراکنی، همراه با شاخص‌های مرتبط در نظر گرفته شده و متغیر وابسته نیز احساس امنیت اجتماعی لحاظ گردیده است.

ابزار و روش تحقیق

تلفیق رویکرد نظری و تجربی برای شناخت موضوع سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی بهترین گزینه می‌باشد. در این تحقیق از روش اسنادی در تنظیم چارچوب تئوری و از روش پیمایشی در جهت آزمون فرضیه‌ها بهره گرفته شده است. بنابراین روش عمده در این تحقیق پیمایشی است و ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه و توزیع آن بین دانشجویان دختر دانشگاه‌های شهر جهرم می‌باشد.

سوال‌های پرسشنامه عمدتاً محقق ساخته و براساس طیف لیکرت و بعضاً از تحقیق‌های مشابه استفاده شده است. شیوه اجرای پرسشنامه در تحقیق حاضر از نوع حضوری و واحد تحلیل فرد و محل اجرای آن شهر جهرم می‌باشد. جامعه آماری دانشجویان دختر دانشگاه‌های شهر جهرم با تعداد ۵۹۱۹۰ نفر که با استفاده از فرمول کوکران ۳۷۲ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب و با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای تصادفی پرسشنامه توزیع شد و پس از تکمیل جمع‌آوری و در نهایت با حذف پرسشنامه‌های مخدوش، داده‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در پیش‌آزمون ۵۰ نفر از افراد در جامعه آماری مورد مطالعه انتخاب و پرسشنامه ابتدایی اجرا شد و سپس برای تعیین پایایی از آلفای کرونباخ و برای اعتبار-سنجی، از اعتبار صوری و تحلیل عاملی استفاده شد که در جدول زیر آماره‌ها به تفکیک ارائه می‌شود.

جدول شماره (۱): پایایی پرسش‌ها

متغیرها	تعداد پرسش‌ها	ضریب آلفا
احساس امنیت اجتماعی	۱۹	.۸۳۴
مشارکت اجتماعی	۲۴	.۸۱۲
شایعه‌پراکنی	۶	.۸۱۱
وضعیت دانشگاه	۱۳	.۸۵۸

جدول شماره (۲): اعتبار پرسش‌ها

متغیرها	kmo	مقدار چرخش	حداقل بار عاملی	حداقل میزان اشتراک	حداکثر بار عاملی	مقدار ویژه
احساس امنیت اجتماعی	.۸۲۸	۵	.۶۹	.۸۰	.۴۵	۵/۵
مشارکت اجتماعی	.۸۰۲	۳	.۵۸	.۸۸	.۳۹	۵/۳
شایعه‌پراکنی	.۸۳۴	۱	.۵۶	.۸۰	.۳۲	۵/۹
وضعیت دانشگاه	.۸۸۴	۳	.۴۴	.۸۳	.۳۹	۵/۱

یافته‌های تحقیق

یافته‌های توصیفی تحقیق: مهم‌ترین یافته‌ها و نتایج توصیفی بدین شرح در جدول زیر ارائه می‌شود:

جدول شماره (۳): توصیفی متغیرهای زمینه‌ای

متغیر	بومی و غیربومی بودن		نوع دانشگاه			
آمار توصیفی	بومی	غیربومی	آزاداسلامی	پیام‌نور	علوم پزشکی	غیرانتفاعی دولتی
فراوانی	۱۴۰	۲۳۰	۸۵	۱۲۶	۴۵	۹۲
درصد	۳۷/۶	۶۱/۸	۲۲/۸	۳۳/۹	۱۲/۱	۲۴/۷

۳۷/۶ درصد از پاسخگویان دانشجویان بومی و ۶۱/۸ درصد غیربومی می‌باشند. دانشجویان دانشگاه آزاد ۲۲/۸ درصد، دانشگاه پیام‌نور ۳۳/۹ درصد، علوم پزشکی ۱۲/۱ درصد، دانشگاه دولتی ۲۴/۷ درصد و دانشگاه غیرانتفاعی اندیشه ۶/۵ درصد از دانشجویان را به خود اختصاص داده است.

جدول شماره (۴): توصیفی متغیرهای مستقل و وابسته

متغیرها	ضعیف		متوسط		قوی		انحراف معیار
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	
احساس امنیت اجتماعی	۱۳۴	۳۶	۱۸۷	۵۰/۳	-	-	۸/۲
میزان مشارکت اجتماعی	۳۱	۸۳	۲۰۸	۵۵/۶	۹۶	۲۵/۸	۶/۵
میزان شایعه‌پراکنی	۷	۱/۹	۸۹	۲۳/۹	۲۴۱	۶۴/۸	۴/۱
وضعیت دانشگاه	۱۱۳	۳۰/۴	۱۷۰	۴۵/۷	۳۶	۹/۷	۸/۲

همان گونه که در جدول فوق مشاهده می‌شود، احساس امنیت اجتماعی دانشجویان پاسخگو در حد ضعیف ۳۶ درصد و در حد متوسط ۵۰/۳ می‌باشد که در واقع احساس امنیت اجتماعی قابل تامل می‌باشد و تقریباً دانشجویان معتقدند که امنیت در سطح عالی وجود ندارد. میزان مشارکت نیز در حد متوسط، بیشترین فراوانی با ۵۵/۶ درصد را به خود اختصاص داده است. برای متغیر شایعه‌پراکنی نیز ۶۴/۴ درصد از پاسخگویان معتقدند که میزان شایعه‌پراکنی زیاد می‌باشد. در مورد وضعیت دانشگاه نیز که مجموعه امکانات رفاهی، امکانات آموزشی و علمی را در بر می‌گیرد ۴۵/۷ درصد از پاسخگویان معتقدند که شرایط علمی و امکانات رفاهی در حد متوسط است.

یافته‌های تبیینی: به منظور آزمودن فرضیات مبتنی بر تفاوت میانگین بین متغیر بومی و غیربومی بودن از آزمون تفاوت میانگین‌ها یعنی t.test استفاده شده است که همراه با فرضیه در جدول زیر ارائه می‌شود.

جدول شماره (۵): آزمون بررسی تفاوت میانگین متغیر بومی و غیر بومی بودن و احساس امنیت اجتماعی

متغیر	فرضیات	تعداد	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	درجه آزادی	سطح معناداری
بومی	به نظر می‌رسد بین بومی یا غیر-	۱۲۱	۳۳/۹	۸/۳			
غیربومی	بومی بودن و احساس امنیت اجتماعی تفاوت وجود دارد.	۱۹۸	۳۱/۱	۸	۲/۹	۳۱۷	۰/۰۰۳

بر اساس نتایج حاصل از آزمون t.test بین بومی یا غیربومی بودن دانشجویان با امنیت اجتماعی تفاوت معناداری برحسب سطح معناداری وجود دارد و فرضیه مورد تایید قرار می‌گیرد. به عبارتی بومی‌ها احساس امنیت اجتماعی بیشتری نسبت به غیربومی‌ها دارند که نتایج این تحقیق با نتایج تحقیقات علی‌زنگی‌آبادی و مهدی‌زنگنه (۱۳۹۰) منطبق و با نتایج تحقیق شاپور بهیان و آمنه فیروزآبادی (۱۳۹۲) مغایرت دارد. همواره بومی‌ها در شهر جهرم از همراهی و مساعدت اعضای خانواده، دوستان و فامیل برخوردارند و با نگرانی کمتری با همشهریان خود تعامل دارند. در صورتی که غیربومی‌ها نه تنها دایره روابط آن‌ها در حداقل قرارداد بلکه در صورتی که با فرایند نامطلوبی مواجه شوند از مساعدت و همیاری کمتری برخوردار خواهند بود. بنابراین با توجه به این که در شهر جهرم در موارد متعددی پدیده چاقوزنی توسط یک پسر جوان ۲۰ ساله به خانم‌ها گزارش شده است، اغلب دانشجویان به ویژه دانشجویان غیربومی احساس امنیت کمتری دارند. باید پذیرفت که شهر جهرم با داشتن انواعی از دانشگاه‌ها و مقاطع مختلف تعداد دانشجویان غیربومی فراوانی دارد و ایجاد احساس امنیت این گروه عظیم اولویت دارد.

جدول شماره (۶): تحلیل واریانس بین متغیرهای نوع دانشگاه و احساس امنیت اجتماعی

متغیر مستقل	فرضیه	نوع دانشگاه
به نظر می‌رسد بین نوع دانشگاه با	F	Sig

احساس امنیت اجتماعی	احساس امنیت دانشجویان تفاوت وجود	۷/۷	/۰۰۰
نتیجه آزمون	دارد.	تایید فرضیه	

بر اساس داده‌ها آزمون تحلیل واریانس بین نوع دانشگاه و احساس امنیت اجتماعی تفاوت معناداری مشاهده می‌شود.

جدول شماره (۷): آزمون LSD نوع دانشگاه و احساس امنیت اجتماعی

نوع دانشگاه	تفاوت میانگین	انحراف معیار	سطح معناداری
دولتی	۴/۳	۱/۲	/۰۰۱
دولتی	۵/۵	۱/۱	/۰۰۰
دولتی	۴/۴	۱/۴	/۰۰۳
دولتی	۷/۸	۱/۹	/۰۰۳

به طوری که بر اساس آزمون تکمیلی LSD دانشگاه دولتی چهارم با دانشگاه‌های آزاد اسلامی، پیام نور، علوم پزشکی و غیرانتفاعی اندیشه دارای تفاوت معناداری می‌باشد که در جدول فوق به تفاوت میانگین‌ها و انحراف معیار آن اشاره شده است. نتایج این پژوهش با نتایج تحقیق اکبر زارع شاه‌آبادی و رحمت‌اله ترکان (۱۳۹۰) منطبق می‌باشد.

جدول شماره (۸): ضریب همبستگی متغیرهای مستقل با احساس امنیت اجتماعی

متغیر مستقل	فرضیات	ضرایب	sig	تعداد	نتیجه آزمون
میزان مشارکت اجتماعی	به نظر می‌رسد بین میزان مشارکت اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد.	/۱۲۳	/۰۳۴	۲۹۷	تایید فرضیه
میزان شایعه‌پراکنی	به نظر می‌رسد بین میزان شایعه‌پراکنی و احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد.	-/۱۴۸	/۰۰۱	۲۹۶	تایید فرضیه
وضعیت دانشگاه	به نظر می‌رسد بین وضعیت دانشگاه با احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد.	/۳۳۰	/۰۰۰	۲۸۳	تایید فرضیه

بر اساس نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین مشارکت اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد. نتایج این تحقیق با پژوهش‌های باقر ساروخانی و دیگری (۱۳۹۰)، حسینی نثار و دیگری (۱۳۹۱) و مرادی پردجانی و دیگران (۱۳۹۲) منطبق می‌باشد. نقش مشارکت اجتماعی بیش از هر اقدام سخت‌افزاری حائز اهمیت است زیرا برآیند مطلوب هر نظام سیاسی که چگونگی فضای امنیتی جامعه نیز متأثر از آن است، ناشی از میزان رضایتی است که آحاد مردم از عملکرد آن نظام در تعامل با محیط پیرامونی و فراهم‌سازی بستر مشارکت اجتماعی دارند.

بین شایعه‌پراکنی و احساس امنیت اجتماعی رابطه معنادار معکوس وجود دارد یعنی هرچه بر میزان شایعه‌پراکنی افزوده شود از احساس امنیت اجتماعی کاسته می‌شود. از آن‌جا که شایعه اثر نامناسب و تخریبی بر احساس امنیت افراد دارد، رواج آن نیز نشانه زود باوری مردم و ظرفیت آن‌ها برای تن دادن به تلقین و هم‌چنین همراهی با جمع است، با توجه به وضعیت شهر چهرم و پدیده چاقوزنی به زنان رواج شایعه می‌تواند اثر نامطلوبی بر اذهان شهروندان در این شهر داشته باشد و باعث عدم احساس امنیت گردد.

بین وضعیت موجود دانشگاه که هم امکانات مادی و هم وضعیت علمی را در بر می‌گیرد با احساس امنیت اجتماعی رابطه معنادار مستقیم وجود دارد و هرچه بر میزان امکانات علمی و مادی دانشگاه افزوده شود احساس امنیت اجتماعی دانشجویان نیز بالا می‌رود. به عبارتی هرچه سطح علمی اساتید بالاتر باشد، هرچه بر کیفیت و تجهیزات آزمایشگاهی، کتابخانه‌ای و امکانات رفاهی افزوده شود، احساس امنیت اجتماعی افزایش می‌یابد. بدین ترتیب وجود امکانات ورزشی و فروشگاه چندمنظوره از طرف دانشگاه، دانشجو را مورد حمایت قرار داده و برای دانشجو احساس آرامش ایجاد کرده و این آرامش خاطر می‌تواند مایه احساس امنیت اجتماعی دانشجو باشد.

جدول شماره (۹): نتایج آزمون تحلیل ضریب رگرسیون احساس امنیت اجتماعی و متغیرهای مستقل

Sig	Beta	b	متغیر مستقل	RADJ	R ₂	R
.۰۴۰	.۱۲۱	.۰۴۹	وضعیت دانشگاه	.۲۳۰	.۲۴۲	.۴۹۲
.۰۱۷	.۱۳۷	.۱۲۷	میزان شایعه‌پراکنی			
.۰۰۰	.۳۸۲	.۲۱۸	میزان مشارکت اجتماعی			
.۰۰۲	.۱۸۱	.۱۳	بومی یا غیربومی بودن			

همان‌گونه که در جدول نتایج آزمون تحلیل رگرسیون چند متغیره احساس امنیت اجتماعی مشاهده می‌شود، متغیرهای موثر توانسته‌اند فقط ۲۴/۲ درصد از تغییرات مربوط به احساس امنیت اجتماعی را تبیین کنند و مابقی تغییرات ناشی از متغیرهایی است که در این تحقیق لحاظ نشده‌اند. هم‌چنین متغیرهایی

که بر احساس امنیت اجتماعی تاثیرگذارند عبارتند از: امکانات دانشگاه، میزان شایعه‌پراکنی، میزان مشارکت اجتماعی و بومی یا غیربومی بودن که هر کدام با ضرایب خاص خود قدرت تاثیرگذاری بر احساس امنیت اجتماعی دارند و به علاوه بیشترین تاثیر، ناشی از میزان مشارکت اجتماعی می‌باشد.

نتیجه‌گیری

احساس امنیت اجتماعی در هر جامعه از اساسی‌ترین نیازهای اجتماعی است که افراد جامعه باید از آن برخوردار باشند. احساس امنیت، مشمول احساس آرامش و اطمینان همه‌جانبه در زمان حال و آینده در امور زندگی می‌باشد، به نحوی که نگرانی نسبت به امور اساسی زندگی وجود نداشته باشد. بدون تردید تحقق احساس امنیت اجتماعی، مایه افزایش کیفیت زندگی است و بایستی به این نکته توجه داشت که با تدبیر و رویکرد دانش‌محور و با تدوین برنامه‌های عملیاتی معقولانه می‌توان احساس امنیت اجتماعی را قوت بخشید. بنابراین عوامل و زمینه‌های متعددی در شکل‌گیری و ایجاد احساس امنیت اجتماعی نقش ایفا می‌کنند و متغیرهایی مانند بومی و غیربومی بودن، نوع دانشگاه، امکانات دانشگاه، شایعه‌پراکنی، مشارکت اجتماعی با احساس امنیت اجتماعی رابطه معنادار دارند. با توجه به نتایجی که از پژوهش حاضر استنباط می‌شود، بر اساس آمار توصیفی احساس امنیت بیشتر دانشجویان در حد متوسط است که البته فضای خاصی که چاقو زنی به زنان در سطح شهر به وجود آورد به تبع سطح احساس امنیت نیز به ویژه در بین دانشجویان کاهش خواهد یافت. به طور کلی یافته‌ها بیانگر این است که سطح احساس امنیت در حد هشدار می‌باشد و بسیار مهم است که مسولین شرایطی فراهم نمایند تا آرامش خاطر دانشجویان را به سطح مطلوب و قابل قبولی برسانند. برای فراهم ساختن بستری که بتواند احساس امنیت را در بین دانشجویان قوت بخشد بایستی به نکاتی مهم اشاره کرد. این موارد همانند ایجاد زمینه مشارکت دانشجویان در امور اجتماعی، فرهنگی و تفریحی دانشگاه، گستردگی فضاهای آموزشی، کیفیت بخشیدن به نحوه فرایند آموزشی، تجهیز امکانات آزمایشگاهی، کتابخانه، کارگاه‌های آموزشی، دسترسی آسان به اینترنت جهت افزایش کیفیت آموزشی دانشجویان، برگزاری سمینارها و همایش پیرامون موضوعات مورد نیاز و علاقه دانشجویان، تجهیز امکانات فیزیکی در مراکزی مثل خوابگاه‌ها، سالن‌های تربیت‌بدنی، برگزاری کارگاه‌های علمی و آموزشی برای به روز بودن اساتید، برگزاری کرسی‌های آزاداندیشی، جلسات پرسش و پاسخ و تربیون آزاد در دانشگاه‌ها می‌تواند در تقویت احساس امنیت موثر باشد.

منابع

- احمدی درینی، ح؛ و دیگران. (۱۳۸۵). شهرنشینی و امنیت، بررسی میزان عوامل موثر بر احساس امنیت شهروندان، (مطالعه موردی شهر مراغه). سال هفتم، شماره سوم، ناشر: پیک نور.
- افتخاری، ع. (۱۳۸۲). ساختار اجتماعی امنیت. مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی. تهران: معاونت اجتماعی ناجا.
- بوزان، ب. (۱۳۷۸). مردم، دولت‌ها و هراس. ترجمه: پژوهشکده مطالعات راهبردی. تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.

پلتن، ف؛ و دیگری. (۱۳۹۳). بررسی نقش سرمایه اجتماعی بر امنیت اجتماعی، (مطالعه کلیه زنان و مردان واقع در گروه سنی ۴۵-۱۸ سال شهر چهرم). **مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران**. سال ششم، شماره دوم.

حسینی‌نثار، م؛ و دیگری. (۱۳۹۱). بررسی احساس امنیت و عوامل موثر بر آن در کشور. **چهارمین کنفرانس برنامه‌ریزی مدیریت شهری**. ۲۰ الی ۲۱ اردیبهشت، مشهد.

خلیلی، ر. (۱۳۸۱). مهاجرت نخبگان: پدیده‌ای اجتماعی یا موضوع امنیت ملی. **فصلنامه مطالعات راهبردی**. سال پنجم، شماره ۱ یازدهم.

دریفوس، ه؛ و دیگری. (۱۳۷۶). **میشل فوکو فراسوی ساختارگرایی و هرمنوتیک**. ترجمه: ح، بشیریه. تهران: نشر نی.

ریتزر، ج. (۱۳۷۳). **نظریه‌های جامعه‌شناسی**. ترجمه: ا، غرویان. تهران: انتشارات ماجد.

ساروخانی، ب؛ و دیگری. (۱۳۹۰). بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی، مؤلفه‌های آن و احساس امنیت اجتماعی در بین جوانان شهر ساری. **فصلنامه جامعه‌شناسی مطالعات جوانان**. سال دوم، شماره ۲، صص ۹۴-۸۱.

ساندرز، د. (۱۳۸۰). **الگوهای بی‌ثباتی سیاست**. تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.

سلیمی، ع؛ و دیگری. (۱۳۸۰). **جامعه‌شناسی کجروی**. قم: نشر پژوهشکده حوزه و دانشگاه.

کامل‌السعید، م. (۱۳۸۱). مشروعیت و امنیت در کشورهای عربی (۱۹۸۹-۱۹۹۶). **فصلنامه مطالعات راهبردی**. ترجمه: ق، نصری. سال پنجم، شماره دوم.

گیدنز، آ. (۱۳۷۸). **تجدد و تشخیص جامعه و هویت شخصی در عصر جدید**. ترجمه: ن، موفقیان. تهران: نشر نی.

گیدنز، آ. (۱۳۷۸). **سیاست، جامعه‌شناسی و نظریه اجتماعی**. ترجمه: م، صبوری. تهران: نشر نی.

ماندل، ر. (۱۳۷۹). **چهره متغیر امنیت ملی**. ترجمه: پژوهشکده مطالعات راهبردی. تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.

مرادی پردیجانی، ح؛ و دیگران. (۱۳۹۲). بررسی تأثیر عوامل اجتماعی و روان‌شناختی بر احساس امنیت اجتماعی، (مطالعه موردی جوانان ۲۰ تا ۳۰ ساله استان چهارمحال و بختیاری). **جامعه‌شناسی مطالعات جوانان**. شماره ۱۰.

نبوی، س؛ و دیگران. (۱۳۸۹). بررسی عوامل اجتماعی و اقتصادی موثر بر احساس امنیت اجتماعی. **جامعه‌شناسی کاربردی**. سال بیست و یکم، شماره پیاپی ۴۰، شماره ۴، صص ۹۶-۷۳.

نویدنیان، م. (۱۳۸۸). **امنیت اجتماعی**. تهران: نشر پژوهشکده مطالعات راهبردی.

وایت، ب؛ و دیگران. (۱۳۸۱). **مسائل سیاست جهانی**. ترجمه: م، سروریان. تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.

ویستر، ف. (۱۳۸۰). **نظریه‌های جامعه‌اطلاعاتی**. ترجمه: ا، قدیمی. تهران: انتشارات قصیده سرا.

Conversi, d. (2008). **Democracy, nationalism and culture: A social critique of liberal monoculturalism, sociology compass**. V. 2, P.p:156-182.

Inoguchi, T. & Bacon, P. (2003). Governance, Democracy, Consolidation and the 'End of Transition'. **Japanese Journal of Political Science**. V. 4 November, P.p:169-190.